Fbepaal

Gemeente Diemen

Nota reserves en voorzieningen 2023 Gemeente Diemen

Datum:	November 2023
Versie:	Ter vaststelling besluitvormende raad
Team:	Bestuurs- en Directieadvies
Opgesteld door:	Koen Deutekom

Inhoud

1. Inleiding 3

2. Algemene kenmerken reserves en voorzieningen 4

2.1 Begripsbepaling reserves 4
2.2 Begripsbepaling voorzieningen 5

3. Reserves en voorzieningen in de P&C-cyclus 6

3.1 Programmabegroting 6
3.2 Kwartaalbrieven 6
3.3 Jaarrekening 6
3.4 Weerstandsvermogen 6

4. Reserves: Beleid en beheer 7

4.1 Beleidsuitgangspunten 7
4.2 Reserves mogen niet negatief zijn 7
4.3 Reserve dekking kapitaallasten 8
4.4 Rente reserves 8
4.5 Bevoegdheid 8
4.6 Instellingscriteria 8
4.6.1 Algemene reserves 9
4.6.2 Bestemmingsreserves 9
4.7 Mutaties op reserves 9
4.8 Opheffen van reserves 9

5. Voorzieningen: Beleid en beheer 10

5.1 Beleidsuitgangspunten 10
5.2 Bevoegdheid 10
5.3 Instellingscriteria 10
5.4 Mutaties op voorzieningen 11
5.4.1 Stortingen en onttrekkingen 11
5.4.2 Negatieve voorzieningen 11
5.5 Wijzigen doel of bestemming van voorzieningen 11
5.6 Opheffen van voorzieningen 12

Overzicht wijzigingen reserves en voorzieningen 13

Bijlage Omschrijvingen reserves en voorzieningen 15

1. Inleiding

Reserves en voorzieningen zijn van belang voor de financiële stabiliteit van een gemeente. Het is daarom van belang dat er sprake is van een goed inzicht in en van een goede kaderstelling ten aanzien van reserves en voorzieningen. Het inzicht verschaffen we via de planning- en controldocumenten. In de begroting en jaarstukken vindt u een bijlage met alle reserves en voorzieningen terug.

In de ‘Financiële beheerverordening 2023‘ is vastgelegd dat er een nota reserves en voorzieningen aan de gemeenteraad moet worden aangeboden. In het Besluit Begroting en Verantwoording voor gemeenten (BBV) staan in artikel 41 tot en met 45 de wettelijke voorschriften waar de nota aan moet voldoen.
Deze nota gaat in op de algemene kenmerken van de reserves en voorzieningen. De nota geeft de beleidskaders aan die de gemeente Diemen hanteert. Het doel van deze nota is het voortzetten van het doelmatig en transparant reservebeleid.
In deze nota zijn ook de afspraken opgenomen voor het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen en het gebruik van reserves en voorzieningen binnen de gemeente Diemen.

2. Algemene kenmerken reserves en voorzieningen

Bij reserves en voorzieningen gaat het om het beschikbaar hebben van middelen voor uitgaven in de toekomst. De uitgaven kunnen een vrijwillig karakter betreffen (reserves), of een verplicht karakter (voorzieningen).

De regelgeving en het beleid voor reserves en voorzieningen is gericht op een zo goed mogelijke ondersteuning van een evenwichtige ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente.
De reserves en voorzieningen kunnen de volgende functies vervullen:

- *Bufferfunctie*: voor het opvangen van onverwachte tegenvallers;
- *Bestedingsfunctie*: de reserve wordt ingezet als dekkingsmiddel voor exploitatielasten, investering of kapitaallasten;
- *Egalisatiefunctie*: voor afvlakking van pieken en dalen in de begroting.

2.1 Begripsbepaling reserves

Definitie
Reserves vormen het eigen vermogen en zijn vrij te besteden. Voor zover het vermogen nog geen bestemming heeft gekregen, is er sprake van de algemene reserve en is daarmee de belangrijkste component van het weerstandsvermogen. Het deel van het vermogen dat een bestemming heeft gekregen maakt onderdeel uit van de bestemmingsreserves.

De algemene kenmerken van reserves zijn:

- Reserves staan aan de passivazijde van de balans en maken onderdeel uit van de eigen vermogenspositie van de gemeente.
- Reserves worden uitsluitend gevormd en aangewend in het kader van de resultaatbestemming.
- De gemeenteraad kan vrij beschikken over de reserves en de bestemming bepalen.
- Voor de vorming en besteding van reserves is een financiële onderbouwing gewenst, maar niet verplicht.
- Een reserve kan ook gebruikt worden voor de egalisering van tarieven. Door het gebruik van een egalisatiereserve kan beter gestuurd worden op de tarief ontwikkeling.

2.2 Begripsbepaling voorzieningen

Definitie

Voorzieningen zijn onvermijdelijke verplichtingen, welke zijn ontstaan in het heden, dan wel het verleden. Dit betekent dat de voorzieningen alleen ingezet worden voor het doel waarvoor zij zijn ingesteld. Omdat voorzieningen niet vrij beschikbaar zijn, worden ze tot het vreemd vermogen gerekend.

De algemene kenmerken van voorzieningen zijn:

- Voorzieningen staan aan de passivazijde van de balans en maken onderdeel uit van het vreemd vermogen.
- Voorzieningen worden gevormd door stortingen vanuit de exploitatie.
- Een voorziening is niet vrij besteedbaar, maar is slechts inzetbaar voor het bestemde doel.
- Voorzieningen moeten financieel onderbouwd zijn.

Belangrijkste verschillen	Reserve	Voorzieningen
Vermogenspositie	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Vorming	Resultaatbestemming	Exploitatie
Bestemming	Voor raad vrij besteedbaar	Alleen inzetbaar voor betreffende doel
Financiële onderbouwing	Gewenst, maar niet verplicht	Verplicht
Mutaties	Resultaat bestemming: stortingen in en onttrekking uit reserves komen niet direct ten laste van de exploitatie.	Resultaat bepaling: De storting in een voorziening komt ten laste van de exploitatie. Is een last voor de begroting.
		Onttrekkingen aan voorzieningen moeten verplicht via de voorziening lopen. Met uitzondering van de egalisatievoorzieningen. Hiervoor geldt dat het saldo in de exploitatie met de betreffende voorziening wordt verrekend.
	Raadsbesluit is vereist, tenzij aparte regels afgesproken.	Geen raadsbesluit nodig.
	Mutaties tot maximaal de geraamde bedragen, tenzij anders door de raad besloten.	Mutaties afhankelijk van onderliggende verplichting, risico, verlies, specifieke besteding.
Controle	Horizontale controle door raad.	Onderworpen aan accountantscontrole.
Indeling	○ Algemene reserve ○ Bestemmingsreserves ○ Egalisatiereserves ○ Dekkingsreserves ○ Reserves grondbedrijf	○ Verplichtingen, verliezen en risico's ○ Grondbedrijf ○ Onderhoudsegalisatievoorzieningen ○ Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwending

3. Reserves en voorzieningen in de P&C-cyclus

3.1 Programmabegroting

Bij het opstellen van de (meerjaren)begroting worden de reserves en voorzieningen integraal beoordeeld en worden de meerjarige uitgaven en inkomsten geactualiseerd. Hierbij wordt onder andere gekeken naar de noodzaak voor het aanhouden van de reserve, de omvang en de (meerjarige)ontwikkeling van de reserves en voorzieningen. Daarnaast beoordelen we ook of het noodzakelijk is om nieuwe reserves of voorzieningen in te voeren. Een meerjarig overzicht van de reserves en voorzieningen nemen we in de programmabegroting op.

Mutaties op reserves vereisen de instemming van de gemeenteraad. De gemeenteraad keurt met het vaststellen van de begroting de voorgenomen onttrekkingen en stortingen in de reserves goed. De vaststelling van de begroting heeft een begrotingswijziging tot gevolg waarna we de verwerking van de begroting in de financiële administratie doorvoeren.

Indien het voorstel is om een nieuwe reserve of voorziening in te voeren dan voegen we bij het raadsvoorstel een afzonderlijk reserve- of voorzieningenblad toe. Hierop staat alle benodigde informatie over de nieuwe reserve of voorziening. Via een apart beslispunt vragen we de gemeenteraad een besluit te nemen voor de instelling van de nieuwe reserve of voorziening. Ook het opheffen van een reserve of voorziening vindt plaats met een apart beslispunt in het raadsbesluit.

3.2 Kwartaalbrieven

Tussentijdse wijzigingen op reserves en voorzieningen rapporteren we in de kwartaalbrieven. Na goedkeuring door de gemeenteraad passen we de begroting hierop aan.

3.3 Jaarrekening

In de jaarrekening geven we in de toelichting op de balans per reserve en per voorziening het verloop gedurende het jaar weer. Daarnaast lichten we de reden van alle toevoegingen en onttrekkingen toe. Ook de afwijking tussen de realisatie en de raming lichten we toe.

Door de vaststelling van de jaarrekening door de gemeenteraad vindt vaststelling plaats van de gerealiseerde onttrekkingen en stortingen in reserves en voorzieningen.

Indien het voorstel is om een nieuwe reserve of voorziening in te voeren dan voegen we bij het raadsvoorstel ook een afzonderlijk reserve- of voorzieningenblad toe. Via een apart beslispunt vragen we de gemeenteraad een besluit te nemen voor de instelling van de nieuwe reserve of voorziening. Ook het opheffen van een reserve of voorziening vindt plaats met een apart beslispunt in het raadsbesluit.

3.4 Weerstandsvermogen

De Algemene Reserve en de Reserve Grondbedrijf zijn onderdeel van de berekening van de weerstandscapaciteit. De overige reserves nemen we niet mee in de bepaling van het weerstandsvermogen omdat hier een bestemming aan ten grondslag ligt. In de begroting en in de jaarrekening bepalen we in de paragraaf Risico’s en weerstandsvermogen de weerstandsratio. We zetten het beschikbare weerstandsvermogen af tegen de mogelijke risico’s.

4. Reserves: Beleid en beheer

4.1 Beleidsuitgangspunten

De gemeenteraad heeft beleidsvrijheid in de omgang met reserves. Er zijn geen wettelijke restricties voor de gemeenteraad om reserves in te stellen, op te heffen of de bestemming ervan te wijzigen. De regelgeving met betrekking tot reserves in het BBV is hoofdzakelijk beperkt tot definities en de wijze van rapporteren in begroting en jaarrekening.

Belangrijke aspecten die Diemen hanteert bij het beleid inzake reserves zijn: transparantie, doelmatigheid en integrale afweging. Het gemeentelijk uitgangspunt bij reserves is het zoveel mogelijk beperken van (bestemmings)reserves, zowel qua aantal als qua omvang. Het beperken van de reserves bevordert de inzichtelijkheid in de financiële positie van de gemeente. Als het gaat om het realiseren van een bepaald beleidsdoel, loopt dit zoveel mogelijk via de exploitatie. Daar vindt ook de integrale afweging plaats. Voorkomen moet worden dat de aanwezigheid van veel bestemmingsreserves leidt tot uitholling van het bestuurlijk afwegingsproces. Een beperkt aantal reserves geeft daarnaast een beter overzicht en inzicht.

Onttrekkingen aan reserves zijn incidentele dekkingsmiddelen. Daarom brengen we geen structurele lasten ten laste van de reserves. Het risico is anders aanwezig dat de begroting in de toekomst zwaarder belast wordt, indien een reserve is uitgeput, terwijl de activiteit door blijft gaan. De kosten moeten dan in de begroting worden opgevangen. Een uitzondering in het BBV op de regel dat onttrekkingen aan reserves incidentele dekkingsmiddelen zijn, is de reserve dekking kapitaallasten. In dat geval worden afschrijvingen uit reserves gedekt. Deze uitzondering is ingesteld nadat het dekken van investeringen uit reserves werd verboden en dit problemen gaf voor gemeenten die spaarden voor investeringen.

4.2 Reserves mogen niet negatief zijn

Negatieve bestemmingsreserves zijn volgens het BBV niet toegestaan. In feite zijn het geactiveerde tekorten die aan de passivazijde van de balans worden opgenomen. Het opnemen van negatieve bestemmingsreserves zou tot een kunstmatige verhoging van de algemene reserve leiden. Dit is bezwaarlijk voor het inzicht in de financiële positie, waar een verkeerde signaalwerking van uit kan gaan.
Het is wel mogelijk dat een situatie ontstaat, waarbij sprake is van een negatieve algemene reserve. Hiermee wordt bedoeld dat de omvang van de totale reservepositie van de gemeente onvoldoende van omvang is om een rekeningtekort te dekken. Het provinciaal toezichtkader stelt dat wanneer de algemene reserve negatief wordt, de gemeente deze negatieve stand van de algemene reserve binnen de termijn van de meerjarenraming moet wegwerken. Lukt dit niet, dan wordt een gemeente onder preventief toezicht geplaatst. Is de negatieve stand ontstaan ten gevolge van verliezen op de grondexploitatie, dan kan de toezichthouder de gemeente toestemming geven dit tekort in een langere periode dan 4 jaar te saneren.

4.3 Reserve dekking kapitaallasten

Op grond van het BBV is het niet toegestaan om gemeentelijke middelen ineens op een actief (investering) in mindering te brengen. Investeringen moeten bruto worden geactiveerd en afgeschreven. Indien het wenselijk is om eenmalige middelen (reserves of exploitatiebudgetten) in te zetten voor investeringen kunnen deze gestort worden in een (afzonderlijke) bestemmingsreserve. Via de vorming van een (afzonderlijke) bestemmingsreserve dekking kapitaallasten kunnen de kapitaallasten, die in de exploitatie op de betreffende producten staan, worden afgedekt door jaarlijks een bedrag gelijk aan de kapitaallasten uit die bestemmingsreserve te laten vrijvallen. Op die manier kan worden bereikt dat deze lasten budgetneutraal zijn. Deze kapitaallastenreserve heeft derhalve administratieve, financieel-technische achtergronden. In het BBV is vastgelegd dat indien geen rente aan deze bestemmingsreserve wordt toegevoegd dat dan alleen de afschrijvingslasten aan de reserve mogen worden onttrokken. In Diemen maken we (nog) geen gebruik van deze systematiek.
Het aanspreken van het vermogen in deze reserve heeft direct gevolgen voor de exploitatie. Onttrekkingen aan een bestemmingsreserve kapitaallasten mogen als structureel worden aangemerkt (notitie materiele vaste activa commissie BBV).

4.4 Rente reserves

Het BBV staat het toevoegen van rente aan reserves toe. Echter de Commissie BBV adviseert vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie deze systematiek niet toe te passen. In onze gemeente is dan ook voor gekozen om geen rente toe te voegen aan de reserves.

4.5 Bevoegdheid

De gemeenteraad besluit tot het instellen en opheffen van reserves (budgetrecht van de raad).

4.6 Instellingscriteria

Zoals vermeld is het uitgangspunt het zoveel mogelijk beperken van bestemmingsreserves, zowel qua aantal als qua omvang. Voorkomen moet worden dat onnodig middelen worden vastgelegd waarvoor een andere bestemming mogelijk is.
In het verzoek aan de gemeenteraad om een reserve in te stellen moet worden aangegeven:

- de naamstelling van de reserve
- type reserve
- het beleidsdoel waarvoor de reserve wordt gevormd;
- de gewenste of noodzakelijke, minimale en/of maximale omvang, inclusief onderbouwing.
- de onderbouwing van stortingen en onttrekkingen
- de einddatum.

Het doel, omvang etcetera van een reserve kan altijd door de gemeenteraad worden gewijzigd.
Deze wijziging vindt plaats door middel van een raadsbesluit.

4.6.1 Algemene reserves
Het instellen van een algemene reserve dient bij raadsbesluit plaats te vinden.

4.6.2 Bestemmingsreserves
Het instellen van een bestemmingsreserve dient bij raadsbesluit plaats te vinden.
Een bestemmingsreserve stellen we in voor concrete door de gemeenteraad vast te stellen doelen. In principe vindt de realisatie plaats binnen een vooraf bepaalde tijd.

4.7 Mutaties op reserves
Bij de begroting geven we inzicht in de stand en de ontwikkeling van de reserves. De gemeenteraad staat met het vaststellen van de begroting de voorgenomen onttrekkingen en stortingen in de reserves toe (budgetrecht van de raad).

Tussentijdse wijzigingen op reserves worden gerapporteerd in de kwartaalbrieven of in specifieke raadsvoorstellen, waarbij de begroting wordt aangepast. De besluitvorming door de gemeenteraad moet in de loop van het begrotingsjaar plaatsvinden tot uiterlijk 31 december van het betreffende jaar.

In de realisatie (jaarrekening) kunnen mutaties in de reserves alleen plaatsvinden tot maximaal het bedrag dat door de gemeenteraad is goedgekeurd, tenzij de gemeenteraad het college heeft gemandateerd. Daarboven is een raadsbesluit noodzakelijk. Uitzondering hierop vormen de egalisatiereserves. Deze zijn bedoeld voor de egalisatie van ongewenste grote schommelingen van lasten en baten in een afgebakend deel van de begroting. De gemeenteraad bepaalt waartoe egalisatiereserves in het leven worden geroepen. De stortingen en onttrekkingen worden op basis van werkelijkheid verricht en indien deze afwijken van de raming is hiervoor geen afzonderlijk raadsbesluit noodzakelijk.

Indien in de realisatie blijkt dat onttrekkingen aan reserves lager zijn dan geraamd, dan wordt onttrokken op basis van de realisatie. Indien onttrekkingen zouden plaatsvinden op basis van de hogere ramingen dan ontstaan rekeningoverschotten. Deze dienen weer bij de jaarrekening verklaard te worden en de reserve moet weer op niveau gebracht worden om de toekomstige onttrekkingen te kunnen opvangen.

4.8 Opheffen van reserves
Als het doel waarvoor de reserve is ingesteld of de vastgestelde einddatum wordt bereikt, dan wordt de reserve opgeheven. Hierbij wordt rekening gehouden met de eventueel dan nog bestaande (financiële) verplichtingen. Opheffen vindt middels raadsbesluit plaats. Eventuele vrijvallende middelen worden toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Als een verlenging van de reserve noodzakelijk is wordt een nieuw raadsbesluit opgehaald.

5. Voorzieningen: Beleid en beheer

5.1 Beleidsuitgangspunten

De omvang van voorzieningen dient dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's. Over- en onderdekking zijn niet toegestaan.

Indien sprake is van een schatting van de onderliggende verplichting of risico, dan moet deze schatting betrouwbaar zijn. Dit hangt samen met de eisen die aan de getrouwheid van een jaarrekening worden gesteld. Het is niet toegestaan om de vorming van een voorziening voor bestaande verplichtingen achterwege te laten op grond van bijvoorbeeld beleidsmatige overwegingen.

Bij voorzieningen kan ook sprake zijn van voorzieningen voor dubieuze debiteren en verliesvoorzieningen grondexploitaties. Dit zijn voorzieningen die op basis van het BBV (presentatie technisch) verplicht in mindering moeten worden gebracht op het totale debiteurensaldo c.q. de boekwaarde van de grondexploitaties (activazijde van de balans).

Voorzieningen worden gevormd ten laste van het betreffende taakveld/product in de exploitatiebegroting. Vorming van voorzieningen telt dan ook mee in het resultaat vóór bestemming (resultaatbepaling). De aanwendingen komen verplicht rechtstreeks ten laste van de voorziening. Dit in tegenstelling tot reserves (resultaatbestemming).en inzicht.

5.2 Bevoegdheid

De gemeenteraad besluit tot het instellen en opheffen van voorzieningen. Door het verplichtende karakter van de voorzieningen heeft de gemeenteraad hierbij echter weinig speelruimte. Dit met uitzondering van de voorzieningen om de lasten van groot onderhoud gelijkmatig te verdelingen (onderhoudsvoorzieningen).

Formeel dient de gemeenteraad de betreffende lasten in de begroting echter wel te autoriseren. De gemeenteraad besluit tot toevoegingen aan voorzieningen via de vaststelling van de programma's van de begroting en/of de jaarrekening. Door het verplichtende karakter van de uitgaven heeft het college de bevoegdheid uitgaven ten laste van de voorziening te doen, indien de uitgave voldoet aan het doel van de voorziening.

5.3 Instellingscriteria

Het instellen van voorzieningen vindt plaats op grond van criteria genoemd in artikel 44 van het BBV. Dit betekent dat noodzakelijk te vormen voorzieningen ook daadwerkelijk gevormd moeten worden, ongeacht of de gemeenteraad hiertoe vooraf heeft besloten.

Voorzieningen ter egalisatie van lasten van groot onderhoud worden uitsluitend bij raadsbesluit ingesteld, omdat aan dergelijke voorzieningen beleidskeuzes ten grondslag liggen (bijvoorbeeld ten aanzien van het onderhouds- en kwaliteitsniveau). Per voorziening kunnen de beleidskeuzes verschillen. De gemeenteraad stelt jaarlijks budget beschikbaar om de betreffende kwaliteitsniveaus te kunnen handhaven. De door de gemeenteraad genomen beleidskeuzes komen tot uitdrukking in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Over de vorming van voorzieningen ter dekking van verplichtingen en verliezen, risico's, bijdragen van derden wordt de gemeenteraad geïnformeerd en vindt aanpassing van de begroting plaats.

Per voorziening moet voor zover van toepassing aangegeven worden:.

- de naamstelling van de voorziening;
- type voorziening;
- het doel waarvoor de voorziening wordt gevormd;
- van elke voorziening moet een financiële onderbouwing aanwezig zijn in de vorm van een actueel beheerplan.
- de omvang en de wijze van stortingen en bestedingen (structureel of incidenteel), inclusief onderbouwing daarvan.
- noodzakelijkheid rentetoevoeging en de bepaling van de rente;
  Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn op basis van het BBV niet toegestaan. De noodzakelijke hoogte van de voorziening wordt namelijk jaarlijks geactualiseerd o.b.v. de onderliggende verplichting/risico. In de jaarrekening wordt de hoogte van de voorziening dan aangepast. In die situatie is de (rente)toevoeging feitelijk opgenomen (verdisconteerd) in de totale aanpassing van de voorziening.
  Wanneer voorzieningen met de methode van contante waarde in de balans van de gemeente zijn gewaardeerd, zal wel jaarlijks een toevoeging aan de voorziening moeten plaatsvinden voor het percentage (disconteringsvoet) waartegen de voorziening contant is gemaakt. Deze (rente)toevoeging is een last voor de exploitatie. Deze (rente)last zal in de begroting moeten worden geraamd.
- de verwachte looptijd.

5.4 Mutaties op voorzieningen

5.4.1 Stortingen en onttrekkingen

Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de voorziening zijn gebaseerd op de noodzakelijke omvang van de voorziening. Stortingen in de voorziening zijn een last voor de exploitatie (resultaatbepaling).
De onderhoudslasten moeten verplicht direct ten laste van de voorziening worden gebracht. Deze lasten mogen niet via de exploitatie worden geboekt.

Indien voorzieningen zijn gevormd om een gelijkmatige verdeling van lasten over begrotingsjaren te bewerkstellingen, dan dienen actuele beheerplannen of (meerjaren) berekeningen aanwezig te zijn.

Als de achterliggende verplichting, het verlies, het risico of specifieke besteding van de voorzieningen vervalt, dan moet de voorziening worden opgeheven en vallen de middelen vrij ten gunste van het betreffende taakveld/product in de exploitatie te vinden.

5.4.2 Negatieve voorzieningen

Voorzieningen kunnen niet negatief zijn.

5.5 Wijzigen doel of bestemming van voorzieningen

Vanwege het verplichte karakter kan het doel of bestemming van een voorziening niet wijzigen.

5.6 Opheffen van voorzieningen

Voorzieningen worden door het college opgeheven als de verplichting of het risico waarvoor de voorziening is gevormd niet meer actueel is. Zoals gezegd wordt dit bepaald door het verplichtende karakter in het BBV.

Indien de voorziening echter is gevormd om een gelijkmatige verdeling van lasten over de begrotingsjaren te bewerkstelligen, dan moet de gemeenteraad hierover een beslissing nemen; bijvoorbeeld ingeval een actueel beheerplan ontbreekt kan gemotiveerd van de richttermijn van vijf jaar worden afgeweken, indien dit is geautoriseerd door de gemeenteraad.

Overzicht wijzigingen reserves en voorzieningen

Naam reserve / voorzieningen		Toelichting wijziging
Oude naam	Nieuwe naam of opheffen	
Algemene reserve		
Algemene Reserve	Algemene Reserve	Voorstel is de Algemene reserve en de Risicoreserve samen te voegen. Voorwaarde daarbij is het instellen van een minimum omvang. De minimum omvang is voor het opvangen van risico's. Als richtlijn wordt hiervoor 5% van de totale omzet aangehouden. Momenteel bedraagt dat € 5 miljoen. In de begroting informeren wij de raad over de bestaande incidentele risico's. Ontwikkelingen en nieuwe risico's nemen we op in de kwartaalbrieven. Wanneer blijkt dat de voorgestelde minimum omvang niet toereikend is, vragen wij in één van de P&C-documenten om aanpassing.
Risicoreserve	Opheffen	Samengevoegd met Algemene Reserve (verwerkt in minimum omvang).
Bestemmingsreserves		
Reserve Aankoop percelen De Oeverlanden	Opheffen	Saldo, € 182.000, overhevelen naar Reserve Grondzaken.
Reserve actualisatie bestemmingsplannen	Opheffen	Reserve opheffen, reserve heeft geen saldo meer.
Reserve Cultuurhistorie	Opheffen	Reserve opheffen, reserve wordt zelden gebruikt (saldo € 20.000). Indien budget nodig dan het budget via de kwartaalbrief aanvragen en ten laste van de algemene middelen of Algemene Reserve brengen.
Reserve Doorgeschoven posten	Opheffen	Reserve opheffen, reserve gebruiken we niet meer (saldo € 189.000). Dit saldo storten in Algemene Reserve en wanneer nodig beschikbaar stellen. Restant budget is voor: - € 62.795 Stadsregio - € 46.000 Gezond in de Stad (GIDS) - € 80.000 Transformatiegelden Sociaal Domein Overhevelingen lopen nu via de Algemene Reserve. In de jaarrekening benoemen we de over te hevelen budgetten en in de kwartaalbrieven vragen we het over te hevelen budget aan.
Reserve Omgevingslawaai	Opheffen	Reserve opheffen. Reserve wordt zelden gebruikt (saldo € 33.000). Saldo overhevelen naar Algemene Reserve. Indien budget nodig dan budget aanvragen via kwartaalbrief of kadernota ten laste van algemene middelen of Algemene Reserve.
Reserve Startersleningen	Opheffen	Reserve opheffen. De reserve is bedoeld voor het opvangen van risico’s van burgers die niet meer aan de betaalverplichtingen van de starterslening kunnen voldoen. Tot op heden is dit nog niet voorgekomen. Voorstel is het saldo over te hevelen naar de Algemene Reserve en het risico meenemen in de jaarlijkse risicoanalyse. In voorkomende gevallen het risico verrekenen met de Algemene Reserve.
Reserve Wachtgelden	Reserve Pensioenen en wachtgelden	Naamgeving en daarmee ook de doelstelling van de reserve uitgebreid. De reserve wordt zowel voor de 'Voorziening Pensioenen bestuurders' als voor de 'Voorziening Wachtgelden bestuurders en medewerkers' gebruikt voor verevening.
-	Reserve Grondzaken	Nieuw, ingesteld bij vaststelling Meerjarenperspectief Grondzaken 2016. Reserve wordt onder andere gebruikt voor verevening met Voorziening Grondzaken.
-	Reserve Duurzaamheid	Nieuw, ingesteld bij vaststelling 4e kwartaalbrief 2018.
-	Reserve Kwaliteitsplan openbare ruimte	Nieuw, ingesteld bij vaststelling Programma Groot Onderhoud 2022-2026 en Kwaliteitsprogramma 2022 - 2024.
Egalisatiereserves		
Reserve Begraafplaatsen	Egalisatiereserve Begraafplaatsen	Naamgeving gewijzigd.
Reserve Omgevingsvergunningen	Egalisatiereserve Omgevingsvergunningen	Naamgeving gewijzigd.
Reserve Parkeergelden	Egalisatiereserve Parkeren	Naamgeving gewijzigd.
-	Egalisatiereserve Afvalstoffenheffing	Nieuw, gewijzigd van voorziening naar reserve.

Naam reserve / voorzieningen		Toelichting wijziging
Oude naam	Nieuwe naam of opheffen	
Voorziening voor verplichtingen, verliezen, risico´s en egalisatie		
Dubieuze belasting debiteuren (UNA)	Voorziening Dubieuze debiteuren administratie belastingen en financiën	Naamgeving gewijzigd.
Dubieuze debiteuren leenbijstand WIZ	Voorziening Dubieuze debiteuren administratie sociaal domein	Naamgeving gewijzigd.
Voorziening Pensioenen	Voorziening Pensioenen bestuurders	Naamgeving gewijzigd. Het op peil brengen van deze voorziening doen we door vervening met de Reserve Wachtgelden en pensioenen bestuurders en medewerkers. Wanneer die reserve niet toereikend is dan vindt aanvulling vanuit de Algemene Reserve plaats. Zodoende heeft het op peil brengen van deze voorziening geen invloed op het rekeningsaldo.
Voorziening Wachtgelden	Voorziening Wachtgelden bestuurders en medewerkers	
-	Voorziening Spaarverlof	Nieuw. In de Cao zijn nieuwe afspraken over spaarverlof gemaakt. Met spaarverlof krijgen medewerkers de mogelijkheid om bovenwettelijke vakantie-uren (conform Cao) opzij te zetten voor later. Voor de gespaarde uren dient een voorziening aangelegd te worden zodat daaruit de gespaarde uren uitbetaald kunnen worden. Spaarverlof is onbeperkt geldig maar moet bij uitdiensttreding opgenomen worden. Het op peil brengen van deze voorziening doen we door vervening met de Algemene Reserve. Wanneer die reserve niet toereikend is dan vindt aanvulling vanuit de Algemene Reserve plaats. Zodoende heeft het op peil brengen van deze voorziening geen invloed op het rekeningsaldo.
-	Voorziening Grondzaken	Nieuw. Ingesteld bij vaststelling Meerjarenperspectief Grondzaken 2016. Het op peil brengen van deze voorziening doen we door vervening met de Reserve Grondzaken. Wanneer die reserve niet toereikend is dan vindt aanvulling vanuit de Algemene Reserve plaats. Zodoende heeft het op peil brengen van deze voorziening geen invloed op het rekeningsaldo.
Voorziening Afvalstoffenheffing	Opheffen	Gewijzigd van voorziening naar egalisatiereserve.
Voorziening Rioleringszorg	Voorziening Rioleringen	Naamswijziging.
Voorzieningen voor groot onderhoud		
Voorziening Groen	Voorziening Groen	Geen
Voorziening Groot onderhoud verhardingen	Voorziening Groot onderhoud verhardingen	
Voorziening Kunstwerken	Voorziening Kunstwerken	
Voorziening Openbare verlichting	Voorziening Openbare verlichting	
Voorziening Speelterreinen	Voorziening Speelterreinen	
Voorziening Waterpartijen	Voorziening Waterpartijen	
Voorziening Onderhoud gebouwen	Voorziening Groot onderhoud gebouwen	Naamswijziging.

Reserves

Algemene Reserve	
Type reserve:	Algemene reserve
Beleidsdoel:	Bufferfunctie voor het opvangen van risico's. Egalisatiefunctie voor de verrekening van voordelige of nadelige rekeningsaldi.
Gewenste of noodzakelijke, minimale en/of maximale omvang (inclusief onderbouwing)	De minimum omvang is voor het opvangen van risico's. Als richtlijn wordt hiervoor 5% van de totale omzet aangehouden. Momenteel bedraagt dat € 5 miljoen. In de begroting informeren wij de raad over de bestaande incidentele risico's. Ontwikkelingen en nieuwe risico's nemen we op in de kwartaalbrieven. Wanneer blijkt dat de minimum omvang niet toereikend is, vragen wij in één van de P&C-documenten om aanpassing.
Onderbouwing van stortingen en onttrekkingen	*Stortingen:* Voordelig rekeningsaldo, verrekening reserves en voorzieningen, incidentele baten, vrijvallende vermogensbestanddelen zoals de verkoop van onroerende goederen (verkoop van grond komt ten gunste aan Reserve Grondzaken). *Onttrekkingen:* Nadelig rekeningsaldo, verrekening reserves en voorzieningen, verrekening voorgedane risico's.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd

Reserve Pensioenen en wachtgelden	
Type reserve:	Bestemmingsreserve
Beleidsdoel:	Doelstelling van deze reserve is een buffer te hebben voor het op peil houden van de voorzieningen voor pensioenen en wachtgelden voor bestuurders en medewerkers. Bijkomend doel is dat verevening met deze reserve er voor zorgt dat het rekeningsaldo niet beïnvloed wordt door extra stortingen of onttrekkingen aan de voorziening die anders via de exploitatie zouden lopen. De uiteindelijke verevening via deze reserve vermelden we in de jaarstukken.
Gewenste of noodzakelijke, minimale en/of maximale omvang (inclusief onderbouwing)	Niet van toepassing.
Onderbouwing van stortingen en onttrekkingen	Door meerdere onzekere factoren, zoals het aantal pensionarissen de hoogte van de rente en het aantal wachtgelders, is het lastig een inschatting te maken van een dotatie. We trachten de jaarlijkse dotatie zoveel mogelijk gelijk te houden. Afhankelijk van de benodigde hoogte van de voorzieningen vinden onttrekkingen en/of stortingen plaats. Wanneer de reserve niet meer toereikend is wordt deze in eerste instantie aangevuld vanuit de Algemene Reserve.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd

Reserve Grondzaken	
Type reserve:	Bestemmingsreserve
Beleidsdoel:	Door instelling van deze reserve maken we financiële resultaten en risico's van de grondzaken apart zichtbaar ten opzichte van de overige gemeentelijke taken. Met deze reserve verevenen we de resultaten van actieve grondexploitaties, voorbereidende grondexploitaties en de strategische gronden. Binnen de reserve salderen we positieve en negatieve financiële effecten van de totale grondzakenportefeuille. Op deze wijze hebben mutaties niet direct een effect op de gemeentebegroting en het rekeningsaldo, maar is een buffer gecreëerd. Toelichting op alle mutaties vindt jaarlijks in de jaarstukken en het meerjarenperspectief grondzaken plaats.
Gewenste of noodzakelijke, minimale en/of maximale omvang (inclusief onderbouwing)	Niet van toepassing
Onderbouwing van stortingen en onttrekkingen	De stortingen en/of onttrekkingen komen voort uit winsten en/of verliezen van actieve grondexploitaties. Stortingen of onttrekkingen kunnen ook het gevolg zijn van incidentele grondverkopen en grondaankopen.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd

Reserve Duurzaamheid	
Type reserve:	Bestemmingsreserve
Beleidsdoel:	Doel van deze reserve is het realiseren van de duurzaamheidsambities van de gemeente.
Gewenste of noodzakelijke, minimale en/of maximale omvang (inclusief onderbouwing)	Niet van toepassing.
Onderbouwing van stortingen en onttrekkingen	Stortingen vinden plaats vanuit incidentele ontvangsten vanuit het Rijk of niet ingezette middelen vanuit de exploitatie. Voor alle stortingen en onttrekkingen moet een apart raadsbesluit genomen worden in de P&C-producten of in een afzonderlijk raadsbesluit.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd

Reserve Kwaliteitsplan openbare ruimte	
Type reserve:	Bestemmingsreserve
Beleidsdoel:	Doel van deze reserve is de kwaliteit van de openbare ruimte een extra impuls te kunnen geven. In het ‘Programma groot onderhoud’ leggen we de reguliere kwaliteit van de openbare ruimte vast. In het ’Kwaliteitsprogramma openbare ruimte’ leggen we de kwaliteitsimpulsen vast. Beide programma’s worden regulier geactualiseerd waardoor de raad kan sturen op het kwaliteitsniveau en de bijbehorende kosten.
Gewenste of noodzakelijke, minimale en/of maximale omvang (inclusief onderbouwing)	De minimale hoogte is afhankelijk van het kwaliteitsprogramma. Wanneer blijkt dat er niet voldoende middelen beschikbaar zijn moet hiervoor een apart raadsbesluit komen.
Onderbouwing van stortingen en onttrekkingen	Onttrekkingen vinden plaats op basis van het ‘Kwaliteitsprogramma openbare ruimte’. Stortingen kunnen voortkomen door subsidieverstrekkingen waar vooraf geen rekening mee is gehouden. Voor alle stortingen vindt apart besluitvorming plaats in de P&C-producten of via een apart raadsbesluit.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd

Egalisatiereserve Begraafplaatsen	
Type reserve:	Egalisatiereserve
Beleidsdoel:	Voor het onderhoud en beheer van de begraafplaats ‘Rustoord’ is een gesloten exploitatie opgenomen binnen de begroting. In de nota lokale heffingen staat aangegeven welke kosten en opbrengsten meegenomen worden in de exploitatie van de begraafplaats. Tevens is in deze nota de mate van kostendekkendheid vastgelegd. Door verrekening met deze reserve kan gestuurd worden op de tariefontwikkeling.
Gewenste of noodzakelijke, minimale en/of maximale omvang (inclusief onderbouwing)	De reserve mag niet negatief zijn. Wanneer de stand van de reserve niet toereikend is dan vindt verrekening met de Algemene Reserve plaats. Zodoende hebben de tekorten geen invloed op het rekeningsaldo. In de jaarstukken lichten we alle mutaties toe.
Onderbouwing van stortingen en onttrekkingen	Rekening houdend met de kostendekkendheid worden overschotten en tekorten op de begraafexploitatie verrekend met deze reserve bij het opstellen van de jaarstukken.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Egalisatiereserve Omgevingsvergunningen	
Type reserve:	Egalisatiereserve
Beleidsdoel:	Binnen de legesverordening is onder titel 2 de dienstverlening op het gebied van de Omgevingswet benoemd. De kosten en opbrengsten die gemoeid zijn met titel 2 zijn in een gesloten exploitatie opgenomen binnen de begroting. In de nota lokale heffingen staat aangegeven welke kosten en opbrengsten meegenomen worden in de exploitatie voor de dienstverlening zoals genoemd in de legesverordening. Tevens is in deze nota de mate van kostendekkendheid vastgelegd. Door verrekening met deze reserve kan gestuurd worden op de tariefontwikkeling.
Gewenste of noodzakelijke, minimale en/of maximale omvang (inclusief onderbouwing)	De reserve mag niet negatief zijn. Wanneer de stand van de reserve niet toereikend is dan vindt verrekening met de Algemene Reserve plaats. Zodoende hebben de tekorten geen invloed op het rekeningsaldo. In de jaarstukken lichten we alle mutaties toe.
Onderbouwing van stortingen en onttrekkingen	Rekening houdend met de kostendekkendheid worden overschotten en tekorten op de exploitatie van de dienstverlening voor titel 2 verrekend met deze reserve bij het opstellen van de jaarstukken.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Egalisatiereserve Parkeren	
Type reserve:	Egalisatiereserve
Beleidsdoel:	Voor de activiteiten op het gebied van parkeren zoals genoemd in de parkeerverordening is een gesloten exploitatie opgenomen binnen de begroting. In de nota lokale heffingen staat aangegeven welke kosten en opbrengsten meegenomen worden in de exploitatie voor uitvoering van de activiteiten uit de parkeerverordening. Tevens is in deze nota de mate van kostendekkendheid vastgelegd. Door verrekening met deze reserve kan gestuurd worden op de tariefontwikkeling.
Gewenste of noodzakelijke, minimale en/of maximale omvang (inclusief onderbouwing)	De reserve mag niet negatief zijn. Wanneer de stand van de reserve niet toereikend is dan vindt verrekening met de Algemene Reserve plaats. Zodoende hebben de tekorten geen invloed op het rekeningsaldo. In de jaarstukken lichten we alle mutaties toe.
Onderbouwing van stortingen en onttrekkingen	Rekening houdend met de kostendekkendheid worden overschotten en tekorten op de parkeerexploitatie verrekend met deze reserve bij het opstellen van de jaarstukken.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Egalisatiereserve Afvalstoffenheffing	
Type reserve:	Egalisatiereserve
Beleidsdoel:	Voor de activiteiten op het gebied van afval zoals genoemd in de verordening afvalstoffenheffing is een gesloten exploitatie opgenomen binnen de begroting. In de nota lokale heffingen staat aangegeven welke kosten en opbrengsten meegenomen worden in de exploitatie voor uitvoering van de activiteiten uit de verordening afvalstoffenheffing. Tevens is in deze nota de mate van kostendekkendheid vastgelegd. Door verrekening met deze reserve kan gestuurd worden op de tariefontwikkeling.
Gewenste of noodzakelijke, minimale en/of maximale omvang (inclusief onderbouwing)	De reserve mag niet negatief zijn. Wanneer de stand van de reserve niet toereikend is dan vindt verrekening met de Algemene Reserve plaats. Zodoende hebben de tekorten geen invloed op het rekeningsaldo. In de jaarstukken lichten we alle mutaties toe.
Onderbouwing van stortingen en onttrekkingen	Rekening houdend met de kostendekkendheid worden overschotten en tekorten op de afvalexploitatie verrekend met deze reserve bij het opstellen van de jaarstukken.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorzieningen

Voorziening Dubieuze debiteuren administratie belastingen en financiën	
Type voorziening	Voorziening voor verliezen
Beleidsdoel:	Ieder jaar maken we een inschatting op de invorderingskansen van alle belasting- en financiële vorderingen. Op basis van de inschattingen en de termijn dat de vorderingen open staan leggen we het college een besluit voor om vorderingen oninbaar te stellen en om de hoogte van de deze voorziening te bepalen.
Waar ligt onderbouwing vast:	Jaarlijks legt het college de onderbouwing van de voorziening vast in een collegebesluit. Dit besluit verwerken we bij het opstellen van de jaarstukken.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	In de begroting leggen we de jaarlijkse dotatie vast. In het collegebesluit besluiten we welke vorderingen oninbaar zijn en deze verrekenen we met de voorziening. Afhankelijk van de vastgestelde hoogte van de voorziening wordt de voorziening op peil gebracht. De verrekening hiervoor vindt plaats via de Algemene Reserve zodat deze verrekening geen invloed heeft op het rekeningsaldo.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Dubieuze debiteuren administratie sociaal domein	
Type voorziening	Voorziening voor verliezen
Beleidsdoel:	De gemeente is risicodrager van de bijstandverlening. Dat houdt in dat ten onrechte betaalde uitkeringen verhaald worden. Maar ook uitkeringen in het kader van leenbijstand of leningen aan zelfstandige moeten worden terugbetaald. Op basis van inschattingen en de termijn dat de vorderingen open staan leggen we het college een besluit voor om vorderingen oninbaar te stellen en om de hoogte van de deze voorziening te bepalen.
Waar ligt onderbouwing vast:	Jaarlijks legt het college de onderbouwing van de voorziening vast in een collegebesluit. Dit besluit verwerken we bij het opstellen van de jaarstukken.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	In de begroting leggen we de jaarlijkse dotatie vast. In het collegebesluit besluiten we welke vorderingen oninbaar zijn en deze verrekenen we met de voorziening. Afhankelijk van de vastgestelde hoogte van de voorziening wordt de voorziening op peil gebracht. De verrekening hiervoor vindt plaats via de Algemene Reserve zodat deze verrekening geen invloed heeft op het rekeningsaldo.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Pensioenen bestuurders	
Type voorziening	Voorziening voor verplichtingen
Beleidsdoel:	In de Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers (Appa) is vastgelegd dat (gewezen) politieke ambtsdragers pensioen opbouwen. De gemeente moet voorzien in deze pensioensopbouw.
Waar ligt onderbouwing vast:	Jaarlijks maken we per bestuurder, zittend en gewezen, een berekening. De som van alle berekeningen bepaalt hoe hoog deze voorziening moet zijn.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	Op basis van de berekening wordt de voorziening op peil gebracht door verevening met de 'Reserve Pensioenen en wachtgelden bestuurders en medewerkers'. Wanneer gedurende het jaar (ex-)-bestuurders met pensioen gaan of overlijden dan vindt een verrekening met de voorziening plaats.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Afhankelijk van de wet Appa.

Voorziening Wachtgelden bestuurders en medewerkers	
Type voorziening	Voorziening voor verplichtingen
Beleidsdoel:	Politieke ambtsdragers en medewerkers van de overheid hebben recht op wachtgeld. Voor politieke ambtsdragers bestaat dit recht wanneer zij gewild of ongewild de politiek moeten verlaten. Ambtenaren hebben alleen recht op wachtgeld bij onvrijwillig ontslag. De hoogte van de wachtgelduitkering is wettelijk vastgelegd.
Waar ligt onderbouwing vast:	Jaarlijks maken we per wachtgelder, ex-bestuurders en ex-werknemers, een berekening. De som van alle berekeningen bepaalt hoe hoog deze voorziening moet zijn.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	Op basis van de berekening wordt de voorziening op peil gebracht door verevening met de 'Reserve Pensioenen en wachtgelden bestuurders en medewerkers'. Wanneer gedurende het jaar nieuwe wachtgeldverplichtingen ontstaan vindt een verrekening met de voorziening plaats.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Spaarverlof	
Type voorziening	Voorziening voor verplichtingen
Beleidsdoel:	In de Cao voor gemeenteambtenaren zijn afspraken over spaarverlof gemaakt. Met spaarverlof krijgen medewerkers de mogelijkheid om bovenwettelijke vakantie-uren opzij te zetten voor later. Voor de gespaarde uren dient een voorziening aangelegd te worden zodat daaruit de gespaarde uren uitbetaald kunnen worden. Spaarverlof is onbeperkt geldig maar moet bij uitdiensttreding opgenomen worden.
Waar ligt onderbouwing vast:	Jaarlijks bepalen we aan de hand van de personeel- en salarisadministratie welke medewerkers gebruik maken van spaarverlof. Op basis van het aantal gespaarde uren maken we per medewerker een berekening wat de kosten zijn van uitbetaling. Het totaal van deze berekeningen bepaalt hoe hoog deze voorziening moet zijn.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	Uitbetalingen van het spaarverlof verrekenen we met deze voorziening. Het op peil brengen van deze voorziening doen we door vervening met de Algemene Reserve. Wanneer die reserve niet toereikend is dan vindt aanvulling vanuit de Algemene Reserve plaats. Zodoende heeft het op peil brengen van deze voorziening geen invloed op het rekeningsaldo.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Grondzaken	
Type voorziening	Voorziening voor verliezen
Beleidsdoel:	Het opvangen van eventuele negatieve resultaten van actieve grondexploitaties.
Waar ligt onderbouwing vast:	De onderbouwing ligt in het jaarlijks door het college en raad vastgestelde Meerjarenperspectief Grondzaken (MPG).
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	Wanneer verliezen zich echt voordoen dan vindt verrekening met de voorziening plaats. Het op peil brengen van deze voorziening doen we door vervening met de Reserve Grondzaken. Wanneer die reserve niet toereikend is dan vindt aanvulling vanuit de Algemene Reserve plaats. Zodoende heeft het op peil brengen van deze voorziening geen invloed op het rekeningsaldo.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Rioleringen	
Type voorziening	Voorziening voor onderhoud
Beleidsdoel:	Voor de activiteiten op het gebied van riolering en waterbeheer is een gesloten exploitatie opgenomen binnen de begroting. In het Programma Klimaatadaptatie (voorheen gemeentelijk rioleringsplan – GRP) staat aangegeven welke kosten nodig zijn voor beheer en onderhoud. Tevens is indicatief de bijbehorende tariefontwikkeling meegenomen. Deze voorziening voorziet in de toekomstige kosten voor groot onderhoud en gebruiken we voor de verevening van de jaarlijkse exploitatie van riolering en waterbeheer. In de nota lokale heffingen is vastgelegd welke kosten en opbrengsten worden meegenomen in de exploitatie voor riolering en waterbeheer. Tevens is in deze nota de mate van kostendekkendheid vastgelegd.
Waar ligt onderbouwing vast:	De onderbouwing ligt vast in het actuele programma klimaatadaptatie en in de nota lokale heffingen.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	De basis van de onttrekkingen is terug te vinden in het programma klimaatadaptatie. De vertaling hiervan is verwerkt in de begroting. Op basis van de werkelijke realisatie vindt bij het opstellen van de jaarrekening de verrekening van groot onderhoud en de egalisatieverevening plaats.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Groen	
Type voorziening	Voorzieningen voor groot onderhoud
Beleidsdoel:	Het groot onderhoud van het groen in de openbare ruimte brengt jaarlijks grote kosten met zich mee. Wanneer we de middelen direct beschikbaar zouden stellen via budgetten in de begroting dan resulteert dat in grote fluctuaties van het rekeningsaldo. Daarom is gekozen voor het vormen van deze groot onderhoudsvoorziening. Op basis van een meerjarig onderhoudsplan worden alle groot onderhoudswerkzaamheden, het kwaliteitsniveau en de bijbehorende jaarlijkse dotatie vastgelegd. Door de jaarlijkse gelijke dotatie zijn er geen fluctuaties van het exploitatiesaldo. Het groot onderhoud van het groen in de openbare ruimte stellen we in het Programma groot onderhoud openbare ruimte vast. In dit programma zijn de onderhoudswerkzaamheden voor groen in de openbare ruimte apart benoemd.
Waar ligt onderbouwing vast:	In het Programma groot onderhoud openbare ruimte.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	De stortingen en onttrekkingen worden bepaald bij vaststelling van het Programma groot onderhoud openbare ruimte en verwerkt in de begroting. De kosten voor groot onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Groot onderhoud verhardingen	
Type voorziening	Voorzieningen voor groot onderhoud
Beleidsdoel:	Het groot onderhoud van de verhardingen in de openbare ruimte brengt jaarlijks grote kosten met zich mee. Wanneer we de middelen direct beschikbaar zouden stellen via budgetten in de begroting dan resulteert dat in grote fluctuaties van het rekeningsaldo. Daarom is gekozen voor het vormen van deze groot onderhoudsvoorziening. Op basis van een meerjarig onderhoudsplan worden alle groot onderhoudswerkzaamheden, het kwaliteitsniveau en de bijbehorende jaarlijkse dotatie vastgelegd. Door de jaarlijkse gelijke dotatie zijn er geen fluctuaties van het exploitatiesaldo. Het groot onderhoud van verhardingen in de openbare ruimte stellen we in het Programma groot onderhoud openbare ruimte vast. In dit programma zijn de onderhoudswerkzaamheden voor verhardingen apart benoemd.
Waar ligt onderbouwing vast:	In het Programma groot onderhoud openbare ruimte.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	De stortingen en onttrekkingen worden bepaald bij vaststelling van het Programma groot onderhoud openbare ruimte en verwerkt in de begroting. De kosten voor groot onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Civieltechnische kunstwerken	
Type voorziening	Voorzieningen voor groot onderhoud
Beleidsdoel:	Het groot onderhoud van civieltechnische kunstwerken (bruggen, tunnels, steigers en dergelijke) in de openbare ruimte brengt jaarlijks grote kosten met zich mee. Wanneer we de middelen direct beschikbaar zouden stellen via budgetten in de begroting dan resulteert dat in grote fluctuaties van het rekeningsaldo. Daarom is gekozen voor het vormen van deze groot onderhoudsvoorziening. Op basis van een meerjarig onderhoudsplan worden alle groot onderhoudswerkzaamheden, het kwaliteitsniveau en de bijbehorende jaarlijkse dotatie vastgelegd. Door de jaarlijkse gelijke dotatie zijn er geen fluctuaties van het exploitatiesaldo. Het groot onderhoud van civieltechnische kunstwerken in de openbare ruimte stellen we in het Programma groot onderhoud openbare ruimte vast. In dit programma zijn de onderhoudswerkzaamheden voor civieltechnische kunstwerken apart benoemd.
Waar ligt onderbouwing vast:	In het Programma groot onderhoud openbare ruimte.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	De stortingen en onttrekkingen worden bepaald bij vaststelling van het Programma groot onderhoud openbare ruimte en verwerkt in de begroting. De kosten voor groot onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Openbare verlichting	
Type voorziening	Voorzieningen voor groot onderhoud
Beleidsdoel:	Het groot onderhoud van de openbare verlichting in de openbare ruimte brengt jaarlijks grote kosten met zich mee. Wanneer we de middelen direct beschikbaar zouden stellen via budgetten in de begroting dan resulteert dat in grote fluctuaties van het rekeningsaldo. Daarom is gekozen voor het vormen van deze groot onderhoudsvoorziening. Op basis van een meerjarig onderhoudsplan worden alle groot onderhoudswerkzaamheden, het kwaliteitsniveau en de bijbehorende jaarlijkse dotatie vastgelegd. Door de jaarlijkse gelijke dotatie zijn er geen fluctuaties van het exploitatiesaldo. Het groot onderhoud van de openbare verlichting in de openbare ruimte stellen we het Programma groot onderhoud openbare ruimte vast. In dit programma zijn de onderhoudswerkzaamheden voor openbare verlichting apart benoemd.
Waar ligt onderbouwing vast:	In het Programma groot onderhoud openbare ruimte.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	De stortingen en onttrekkingen worden bepaald bij vaststelling van het Programma groot onderhoud openbare ruimte en verwerkt in de begroting. De kosten voor groot onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Speelterreinen	
Type voorziening	Voorzieningen voor groot onderhoud
Beleidsdoel:	Het groot onderhoud van speelterreinen in de openbare ruimte brengt jaarlijks grote kosten met zich mee. Wanneer we de middelen direct beschikbaar zouden stellen via budgetten in de begroting dan resulteert dat in grote fluctuaties van het rekeningsaldo. Daarom is gekozen voor het vormen van deze groot onderhoudsvoorziening. Op basis van een meerjarig onderhoudsplan worden alle groot onderhoudswerkzaamheden, het kwaliteitsniveau en de bijbehorende jaarlijkse dotatie vastgelegd. Door de jaarlijkse gelijke dotatie zijn er geen fluctuaties van het exploitatiesaldo. Het groot onderhoud van speelterreinen in de openbare ruimte stellen we in het Programma groot onderhoud openbare ruimte vast. In dit programma zijn de onderhoudswerkzaamheden voor speelterreinen apart benoemd.
Waar ligt onderbouwing vast:	In het Programma groot onderhoud openbare ruimte.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	De stortingen en onttrekkingen worden bepaald bij vaststelling van het Programma groot onderhoud openbare ruimte en verwerkt in de begroting. De kosten voor groot onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Waterpartijen	
Type voorziening	Voorzieningen voor groot onderhoud
Beleidsdoel:	Het groot onderhoud van waterpartijen in de openbare ruimte brengt jaarlijks grote kosten met zich mee. Wanneer we de middelen direct beschikbaar zouden stellen via budgetten in de begroting dan resulteert dat in grote fluctuaties van het rekeningsaldo. Daarom is gekozen voor het vormen van deze groot onderhoudsvoorziening. Op basis van een meerjarig onderhoudsplan worden alle groot onderhoudswerkzaamheden, het kwaliteitsniveau en de bijbehorende jaarlijkse dotatie vastgelegd. Door de jaarlijkse gelijke dotatie zijn er geen fluctuaties van het exploitatiesaldo. Het groot onderhoud van waterpartijen in de openbare ruimte stellen we in het Programma groot onderhoud openbare ruimte vast. In dit programma zijn de onderhoudswerkzaamheden voor waterpartijen apart benoemd.
Waar ligt onderbouwing vast:	In het Programma groot onderhoud openbare ruimte.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	De stortingen en onttrekkingen worden bepaald bij vaststelling van het Programma groot onderhoud openbare ruimte en verwerkt in de begroting. De kosten voor groot onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.

Voorziening Groot onderhoud gebouwen	
Type voorziening	Voorzieningen voor groot onderhoud
Beleidsdoel:	Het groot onderhoud van de gemeentelijke accommodaties brengt jaarlijks grote kosten met zich mee. Wanneer we de middelen direct beschikbaar zouden stellen via budgetten in de begroting dan resulteert dat in grote fluctuaties van het rekeningsaldo. Daarom is gekozen voor het vormen van deze groot onderhoudsvoorziening. Op basis van een meerjarig onderhoudsplan worden alle groot onderhoudswerkzaamheden, het kwaliteitsniveau en de bijbehorende jaarlijkse dotatie vastgelegd. Door de jaarlijkse gelijke dotatie zijn er geen fluctuaties van het exploitatiesaldo. Voor het groot onderhoud van de gemeentelijke accommodaties stellen we het Meerjaren onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen vast. In dit programma zijn de onderhoudswerkzaamheden per accommodatie benoemd.
Waar ligt onderbouwing vast:	In het Meerjaren onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen.
Omvang en wijze van stortingen en bestedingen:	De stortingen en onttrekkingen bepalen we bij vaststelling van het Meerjaren onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen en worden daarna verwerkt in de begroting. De kosten voor groot onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt.
Rentesystematiek:	Geen rentetoerekening.
Verwachte looptijd:	Onbepaalde tijd.